
НАУКОВЕ ЖИТТЯ

УДК 001.89 : [(05) "540.3" : 378]

Н. В. Мороз, заступник директора бібліотеки,
О. П. Баклажко, редактор II категорії**БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ ТА НАУКОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗБІРНИКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ
"НАУКОВИЙ ВІСНИК ЧДІЕУ" ЯК ОДИН З КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЧДІЕУ**

Анотація. У статті проаналізована відкритість наукової інформації збірника наукових праць "Науковий вісник ЧДІЕУ" у демографічному та галузевому аспектах. Розраховано індекс цитованості за п'ять років.

Ключові слова: база даних (БД), бібліометрія, відкритий доступ, наукометрія, цитування.

Н. В. Мороз, заступитель директора библиотеки,
О. П. Баклажко, редактор II категории**БИБЛИОМЕТРИЧЕСКИЙ И НАУКОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СБОРНИКА
НАУЧНЫХ ТРУДОВ "НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ЧГИЭУ" КАК ОДИН ИЗ КРИТЕРИЕВ ОЦЕНКИ
НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ ЧГИЭУ**

Аннотация. В статье проанализирована открытость научной информации сборника научных трудов "Научный вестник ЧГИЭУ" в демографическом и отраслевом аспектах. Рассчитан индекс цитируемости за пять лет.

Ключевые слова: база данных (БД), библиометрия, наукометрия, цитирование.

N. V. Moroz, deputy director of the library, ChSIEM,
O. P. Baklzhko, librarian, ChSIEM**BIBLIOMETRIC AND SCIENTOMETRIC ANALYSIS OF THE "SCIENTIFIC JOURNAL OF
CHSIEM" AS ONE OF THE ASSESSMENT CRITERION OF SCIENTIFIC ACTIVITY OF CHSIEM**

Abstract. The openness of scientific information of the "Scientific Journal of CHSIEM" in demographic, sectoral aspects is researched in the article. The citation index in five years is calculated.

Keywords: database, bibliometrics, scientometrics, citation.

Для стимулювання інновацій необхідна підтримка мережі та інформаційної інфраструктури наукового співтовариства, яка забезпечує відкритість та поширення наукових знань. Сьогодні вимагає саме від бібліотек вищих навчальних закладів та наукових установ аналізувати та оцінювати свої та світові інформаційні масиви та надавати користувачам доступ до них.

У рамках програми ЄС Horizon 2020 йдеться про необхідність самоархівування наукової інформації (наукових статей, наукових розробок і т.ін.), так званий "зелений" та "золотий" доступ - через on-line журнали, статті яких вільно доступні будь-якому користувачеві. Відповідно до цього розроблюється загальнодержавний проект "Наукова періодика України", який передбачає побудову загальнодержавної науково-періодичної інфраструктури періодичних видань на технологічній платформі *Open Journal Systems (OJS)*, що дозволить реалізувати комплексну систему наукометричного моніторингу [4]. Паралельно МОН України наголошує на інтеграції наукових видань України у світові бази наукометричного цитування. Наукометричні БД поділяються на глобальні (світові) та національні бази даних. Прикладом глобальних БД є *Web of Science*, яка започаткована на базі видавничого дому Thomson Reuters, *Scopus* - на базі видавничого холдингу наукової, технічної та медичної літератури Elsevier, *Index Copernicus International* (Поль-

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

ща). Серед відомих національних БД можна назвати такі, як *PIHЦ (Російський Індекс Науково-го Цитування)*, *China Scientific and Technical Papers and Citations (CSTPC)*, *Chinese Science Citation Database (CSCD)* (Китай); *Citation Database for Japanese Papers* (Японія) тощо.

Крім наукометричних баз даних, які містять повні тексти, існують міжнародні бази даних, що включають відомості про періодичні видання світу (описують світовий потік серіальних видань). Прикладом такої є база даних *Ulrich's Periodicals Directory* американського видавництва Bowker. Вона є найбільшою БД, яка описує світовий потік серіальних (періодичних) видань за всіма тематичними напрямками життєдіяльності [3].

Обов'язковим атрибутом журналу є унікальний номер ISSN (*International Standard Serial Number*), що використовується для ідентифікації друкованого або електронного періодичного видання. Для різних версій публікацій (друковане видання, компакт-диск, веб-сайт) необхідно отримати окремий номер ISSN, навіть якщо вони мають однаковий заголовок. ISSN дозволяє безпомилково ідентифікувати, здійснювати пошук і встановлювати унікальність кожного видання у величезному потоці йому подібних; ISSN визначається як обов'язковий елемент вихідних відомостей журналів. Номер ISSN надається Міжнародним центром ISSN, який знаходиться у Парижі, або Національним центром ISSN, якщо він є, безкоштовно [2].

Слід звернути увагу на таку організацію, як *Ebsco publishing*, яка підтримує платформу *EBSCOhost*. *EBSCOhost* містить більш як 100 баз даних. У БД *EBSCOhost* представлені журнали таких видавництв, як Blackwell Publishers, Springer, Elsevier, Harvard Business School, Taylor and Francis, The Mit Press, Carfax Publishing, Academy of Management, Transaction Publishers, American Institute of Physics, University of California Press та багато інших.

Якщо розглядати інтеграцію «Наукового вісника ЧДІЕУ» в розглянуті БД, то з 2010 року журнал зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre, м. Париж), з 15.12.2011 року його включено до міжнародної бази періодики Ulrich. У 2013 році представлений в *EBSCO Discovery Service*, через 2-3 місяці журнал буде включено до *Business Source International* на платформі *EBSCOhost*. Також видання представлено в національній БД «Наукова періодика України» та розписується українським реферативним журналом «Джерело».

Зробивши огляд БД, у яких міститься «Науковий вісник ЧДІЕУ», необхідно перейти до бібліографічного та наукометричного аналізу збірника наукових праць. Аналіз здійснено за наступними напрямками: показник цитованості наукових журналів та активність журналу.

У зв'язку з тим, що показник цитованості видання визначається такими підписними БД, як *Web of Science*, *Scopus*, причому науковий збірник «Науковий вісник ЧДІЕУ» не входить до цих БД, то ми залучаємо безкоштовні ресурси. Таким ресурсом є *Google Scholar*.

Google Scholar — пошукова система і некомерційна бібліометрична платформа, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування. Позитивною рисою цієї системи є намагання охопити матеріали з усіх регіонів світу та з усіх галузей знань [1]. Рейтинг наукових журналів України, який надає Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, відображає тільки 100 найбільш цитованих у *Google Scholar* українських наукових фахових видань з h5-індексом до 4. Розрахований показник цитованості відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок індексу h5* для «Наукового вісника ЧДІЕУ» за період 2009-2013 рр.

Кількість статей	Кількість цитувань	Кількість статей, на які зроблено посилання	h5 - індекс
475	108	49	1,8

*h5 - п'ятирічний індекс цитованості наукових видань (2009-2013 рр.).

Отже, використавши пошукову систему *Google Scholar*, Науковий відділ бібліотеки ЧДІЕУ визначив показник цитованості «Наукового вісника ЧДІЕУ» за 5 років, який дорівнює 1,8.

За період 2008–2013 рр. також було виявлено:

- число унікальних прізвищ, тобто прізвищ, які не повторювалися у виданні – 480;
- загальна кількість публікацій – 475 (491);
- загальне число посилань на публікації – 108;

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

- середнє число публікацій на 1 унікального автора – 2.

Розглянемо динаміку публікацій у науковому збірнику за період з 2008 по 2013 рік (I-II квартал 2013 року).

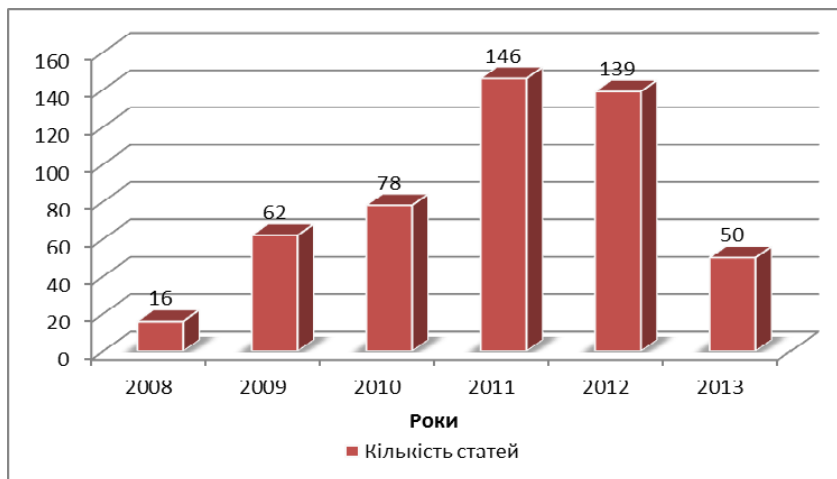

Рис. 1. Динаміка публікацій за 2008 – 2013 (I-II квартал) рр.

Збірник наукових праць розпочав свій випуск з 2008 року. На рис. 1 відображено ріст наповненості та популярності збірника. Але з кінця 2012 вступає в дію Наказ МОН № 1111 “Про затвердження Порядку формування переліку наукових фахових видань України”, в якому необхідна наявність статей англійською мовою на веб-сторінці видання. Відповідно до цього автори статей шукають видання, де ведеться набір статей без перекладу англійською мовою. Так, у 2012-2013 рр. набір статей до журналу знижується.

Але зазначимо, що наявність у наукового збірника веб-сайту відповідає європейським нормам оприлюднення наукової інформації, а разом з тим полегшує процес рахування індексу цитованості науковців інституту, які публікуються у виданнях з on-line доступом.

Дослідження міжнародних зв'язків наукового збірника показало, що статті надходять з Білорусії та Латвії. Так, на рис. 2 відображена наповненість збірника публікаціями з Білорусії, Латвії в порівнянні з публікаціями з України, в тому числі публікації, опубліковані викладачами ЧДІЕУ.

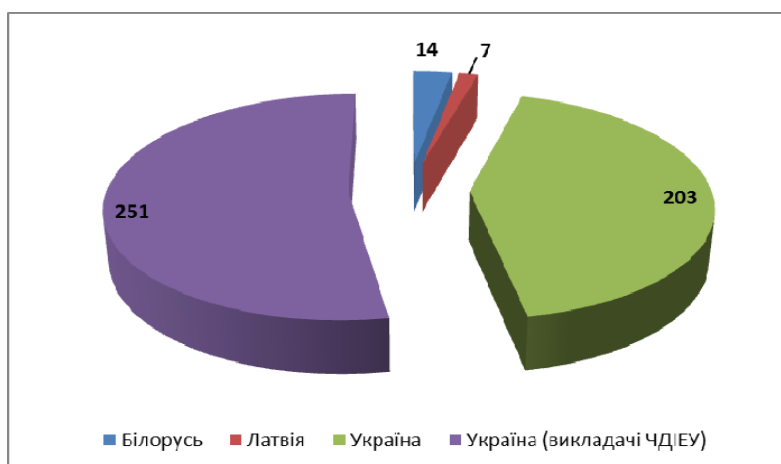

Рис. 2. Географія публікацій у «Науковому віснику ЧДІЕУ» за 2008-2013 рр.

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

ЧДІЕУ має міжнародні зв'язки з Білоруссю та Латвією. Отже, відмічається популярність «Наукового вісника ЧДІЕУ» саме в цих країнах. Варто зазначити, що 53% - це публікації, в яких приймали участь викладачі ЧДІЕУ.

«Науковий вісник ЧДІЕУ» має поділ за рубриками економічної направленості (рис. 3). Період дослідження - 5 років (2009-2013 рр.).

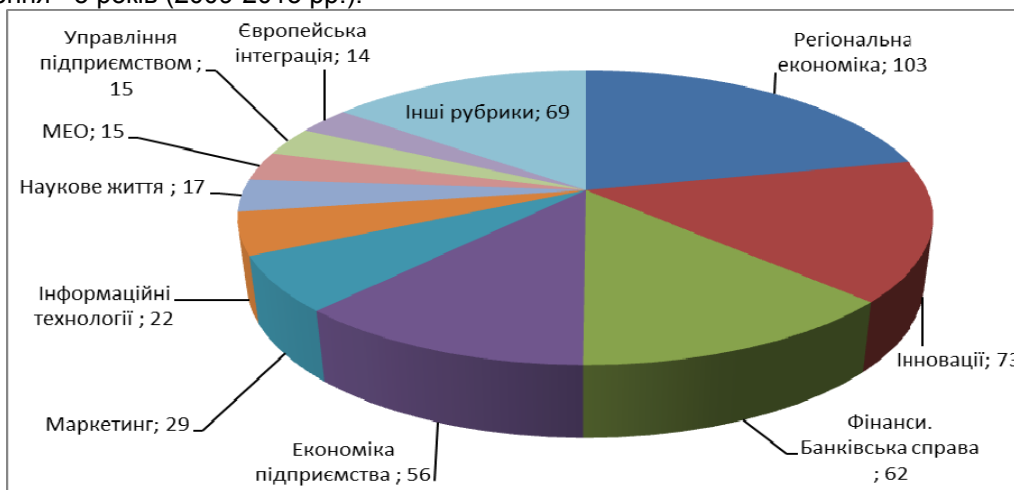

Рис. 3. Поділ «Наукового вісника ЧДІЕУ» за рубриками економічної направленості (2009-2013 рр.)

Найбільш популярними є рубрики «Економіка та управління національним господарством» – 24 %, «Фінанси. Банківська справа» – 17 %, «Управління підприємством» – 14%, «Регіональна економіка» – 13 % від загальної кількості публікацій за 2009-2013 рр. Популярність цих рубрик пояснюється тим, що з 2010 року в інституті діє Спеціалізована вчена рада з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальностями «Економіка та управління національним господарством» та «Гроші, фінанси і кредит».

У результаті дослідження шляхом підрахунку кількості скачувань статей були виявлені найбільш популярні автори серед читачів наукового збірника. Ранговий аналіз публікацій авторів показує найбільш активних авторів журналу (табл. 2).

Таблиця 2

Рангова активність публікацій авторів журналу за 2012 рік

№	Автор	Звання (статус, посада)	ВНЗ	Кількість завантажень
1	2	3	4	5
1.	Демченко Максим Юрійович	старший викладач кафедри банківської справи	ЧДІЕУ	1607
2.	Плешакова Наталія Анатоліївна, Мороз Павло Андрійович	аспірантка кафедри фінансів економічного факультету, асистент кафедри фінансів економічного факультету; аспірант кафедри фінансів економічного факультету	Київський національний університет імені Т. Шевченка	1270
3.	Маргасова Вікторія Геннадіївна	кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів	ЧДІЕУ	1161
4.	Карчева Ганна Тимофіївна	кандидат економічних наук, доцент	Університет банківської справи Національного банку України	1154

НАУКОВЕ ЖИТТЯ*Продовження таблиці 2*

1	2	3	4	5
5.	Карчева Ольга Яківна	студентка	Інститут прикладного системного аналізу НТУУ «Київський політехнічний інститут»	1154
6.	Савченко Володимир Федорович	доктор економічних наук, профе- сор кафедри економічної теорії, заслужений економіст України	ЧДІЕУ	1040
7.	Пшенична Тетяна Миколаївна	викладач кафедри маркетингу	ЧДІЕУ	907
8.	Кулінська Анжеліка Вікторівна	кандидат наук з державного управління, доцент кафедри еко- номіки, фінансів та обліку	Донецька філія ПВНЗ «Європейський універ- ситет»	805

З іншого боку, нам цікава аудиторія, яка користувалася та користується ресурсами журналу.

Як вже зазначалося, журнал має свій сайт, але показників лічильника та таких статистичних даних, як “проглянуто” та “скачано” публікацій, нам було недостатньо для повної картини щодо відвідання сайту. Отже, з лютого 2013 року було використано безоплатний сервіс Google Analytics (скорочено GA), який надає Google для створення детальної статистики відвідувачів веб-сайту журналу. Так, завдяки статистичним даним, які надає сайт журналу та Google Analytics, можна проаналізувати рейтинг науковців, публікації яких проглянуто та скачано відвідувачами сайту найбільшу кількість разів.

Загальна кількість відвідувань сайту з 01.01.2013 р. по 01.10.2013 р. складає 114 034. З них 70 % - нові користувачі, 30% - користувачі, що вже були на сайті і повернулися.

Отже, для підтримання наших користувачів потрібно постійно оновлювати інформацію на сайті наукового видання.

Розглянемо відвідування сайту наукового збірника в демографічному аспекті (табл. 3).

Таблиця 3

**Відвідування web-сайту «Наукового вісника ЧДІЕУ» у розрізі географічного аспекту
(01.01.2013 р. по 01.10.2013 р.)**

№ з/п	Назва держави	Кількість відвідувань, %	Нові відвідування, %
1.	Україна	93	68,63
2.	Росія	4	88,31
3.	Білорусь	0,5	50
4.	Німеччина	0,2	100
5.	США	0,1	100
6.	Казахстан	0,1	100
7.	Польща	0,1	100
8.	Албанія	0,1	100
9.	Болгарія	0,1	100
10.	Бразилія	0,1	100
11.	Чеська республіка	0,1	100
12.	Франція	0,1	100
13.	Греція	0,1	100
14.	Латвія	0,1	100
15.	Нідерланди	0,1	100
16.	Хорватія	0,1	100
17.	Словаччина	0,1	100
18.	Узбекистан	0,1	100

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Як бачимо, за період, що розглядається, сайт «Наукового вісника ЧДІЕУ» відвідали користувачі з 18 країн світу. Найбільша кількість відвідувань була зроблена з території України – 93 %, нових відвідувань було - 68,63 %.

Наступним аспектом дослідження є джерела трафіка переходу на сайт «Наукового вісника ЧДІЕУ». Кожному переходу на веб-сайт наукового збірника відповідає певне джерело (сайт). Можливі джерела включають в себе: назву пошукової системи (google), адресу вихідного сайту (facebook.com), назву однієї з новин (spring_newsletter) і відвідування тих, хто ввів URL (*Uniform Resource Locator* - єдиний показник ресурсів (визначник місцезнаходження, адреса файлу в Інтернеті)) безпосередньо в браузері або зайшов на сайт зі своїх закладок (direct).

Таблиця 4

Напрямки переходу на сайт «Наукового вісника ЧДІЕУ»

№ з/п	Назва вихідного сайту	Адреса вихідного сайту	Нові відвідування, %
1	2	3	4
<i>Пошукові сайти</i>			
1.	Google	google.ru	80,58
2.	yandex	yandex.ru	68,12
3.	mail.ru	mail.ru	89,66
4.	vk.com	vk.com	80
5.	facebook	facebook.com	100
6.	yahoo	yahoo.com	100
7.	Sape (система посилань з головних та внутрішніх сторінок сайтів)	sape.ru	50
8.	Ukr.net	ukr.net	76
9.	Bigmir.net	bigmir.net	62,4
10.	Інтелектуальна пошукова система НІГМА	nigma.ru	32,2
<i>Сайти організацій</i>			
1.	ЧДІЕУ	geci.cn.ua	38,24
2.	Наукова бібліотека ЧДІЕУ	scilibchsiem.edukit.cn.ua	71,43
3.	Рада молодих вчених ІНЕМ (Національний університет "Львівська політехніка")	inem.lviv.ua	88,24

Отже, переважно на сайт «Наукового вісника ЧДІЕУ» заходять з сайту ЧДІЕУ та з пошукових систем НІГМА, Sape, Yandex та ін.

Так, для популяризації бібліотек необхідно не тільки обмінюватися електронними адресами та назвами своїх бібліотечних сайтів, а й робити на своїх бібліотечних сайтах посилання на сайти дружніх бібліотек. Тобто показувати користувачам, що є й інші бібліотеки певної галузевої направленості. Це один зі шляхів залучення користувачів бібліотек.

Цікавий мовний аспект. Сайт видання надає інформацію користувачам на українській, російській та англійській мовах. Користувачі заходять на сайт з розкладкою клавіатури російською мовою - 88 %, українською мовою – 9%, іншими мовами – 3%.

Отже, від сучасної бібліотеки наукове суспільство вимагає:

1. Аналізу, систематизації та організації доступу до інформаційних ресурсів мережі Інтернет, а саме:

- аналітичної роботи на предмет виявлення електронних версій періодичних видань в мережі Інтернет;
- систематизації за галузями знань та здійснення посилання на електронні версії періодичних видань в мережі Інтернет на сайті бібліотеки;
- здійснення допомоги науковцям по виявленню наукометричного показника - індексу цитування (індекс Хірша для Scopus; AR-index, g-index, h-b-index, m-index, r-index для Google Scholar) і таке інше. Застосування цих показників дозволяє визначити якість опублікованих робіт, виявити найбільш розвинуті галузі економіки, оцінити науковий потенціал організацій.

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

2. Здійснення підтримки, аналізу, редагування та представлення електронного архіву (наукових журналів, інституційного репозитарію вищого навчального закладу та ін.).

Всебічний аналіз наукового журналу показує, що сьогоднішній читач звертається до інформаційних ресурсів завдяки Інтернет-технологіям. І цей читач вже не віртуальний, а реальний читач наших бібліотек – бібліотек, які підтримують, надають доступ, орієнтують у БД, файлових архівах, репозитаріях.

Література

1. Google Scholar [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Scholar
2. ISSN [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/ISSN>
3. Ulrich's Periodicals Directory [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Ulrich%E2%80%99s_Periodicals_Directory
4. Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, образования и культуры: материалы науч.-практ. конференции, г. Севастополь, 7-10 октября 2013 г. – Севастополь: Купол, 2013. – С. 22.
5. Индекс цитирования для оценки результативности научной работы: методические рекомендации / [сост.: М. Е. Стаценко, Г. Л. Снигур, О. Ю. Демидова, В. Н. Пароваева]. – Волгоград: Изд-во ВолГМУ, 2011. – 30 с.

References

1. *Google Scholar*. Available at: http://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Scholar (accessed 15 October 2013).
2. *ISSN*. Available at: <http://uk.wikipedia.org/wiki/ISSN> (accessed 15 October 2013).
3. *Ulrich's Periodicals Directory*. Available at: http://ru.wikipedia.org/wiki/Ulrich%E2%80%99s_Periodicals_Directory (accessed 15 October 2013).
4. *Biblioteki i informatsionnyye resursy v sovremennom mire nauki, obrazovaniya i kultury: Materialy nauch.-prakt. konferentsii* [Libraries and information resources in the modern world of science, education and culture. Proc. Sci. Conf.]. Sevastopol, Kupol Publ., 2013.
5. Statsenko M. Ye., Snigur G. L., Demidova O. Yu., Parovayeva V. N. *Indeks tsytirovaniya dlya otsenki rezultativnosti nauchnoy raboty* [Citation index for scientific work effectiveness estimation]. Volgograd, VolHMMU Publ., 2011. 30 p.

Надійшла 15.10.2013